

О УПОТРЕБИ ПРЕДЛОГА *С*, *СА* И *СУ* У ГОВОРУ ИСТОЧНОБОСАНСКИХ ЕРА

У раду се говори о употреби предлога *с*, *са* и *су* у говору источнобосанских Ера, претежно у говору избеглица, лица која су током последњих ратних збивања привремено напустила подручје омеђено рекама Дрињаџом, Биоштицом и Кривајом и падинама планина Коњуха и Романије. Рад је писан на темељу корпуса језичких чињеница добијених преслушавањем нешто више од 500 сати снимака говора времешних, аутохтоних носилаца наведеног идиома. У инструменталу предлог *с(а)* је, поред социјатива, прилично присутан и у оруђнику. Специчност говора источнобосанских Ера чине случајеви настали контаминацијом конструкција *од + генијив* и *с(а) + инструментал* (Шта би *с вас* читав дан?). У говору источнобосанских Ера није редак ни предлог *су*, везан практично за инструментал (*Су-чим* су мазали, добро-е урађено).

Кључне речи и изрази: источнобосанске Ере, конструкција с генитивом, конструкција с акузативом, конструкција с инструменталом, контаминација конструкција *с(а) + инструментал* и *од + генијив*, предлог *су*.

The paper discusses the use of the preposition *c*, *ca*, and *su* in the speech of East Bosnian Eras, mostly in the speech of refugees, the persons who temporarily left the region between the Drinjača, Bioštica and Krivaja rivers and Konjuh and Romanija mountains. The paper was written on the basis of the corpus of language material that was obtained by listening to more than 500 hours of audio recordings with the speech of old autochthonous native speakers of the mentioned idiom. In the instrumental case the preposition *c(a)* is present, besides in its sociative meaning, also when speaking of tools. A specific feature of East Bosnian Eras' speech can be seen in the cases derived from a contamination of the *od+genitive* and *c(a)+instrumental* constructions (Шта би *с вас* читав дан?). The preposition *su* with instrumental is not rare in the speech of East Bosnian Eras (*Су-чим* су мазали, добро-е урађено).

Keywords and expressions: East Bosnian Eras, construction with genitive, construction with accusative, construction with instrumental, contamination of *c(a)+instrumental* and *od+genitive* constructions, preposition *su*.

1. Синтакса је, из добро познатих разлога, најмање заступљена у описима српских народних говора. Стицајем околности аутор овога рада био је у прилици да указује на неке синтаксичке специфичности првенствено свога матерњег идиома (Реметић 1981; Реметић 2000; Реметић 2005; Реметић 2008; в. и Реметић 2009: 166, 168–171). Недавно су објављени и радови о употреби предлога *о* (Реметић 2020) и предлога *ио* (Реметић 2021) у говору источнобосанских Ера, а овај скромни прилог из домена дијалекатске синтаксе аутор с дужним пијететом и поштавањем драгом колеги и пријатељу, великом научнику, угледном синтаксичару, посвећује и у знак захвалности за пажњу коју је академик Предраг

Пипер указивао дијалектологији у гласилима и приликама где је одлучивала и његова реч. Иза ауторовог опредељења да посебну пажњу посвети употреби предлога у родном, данас већ бившем идиому стоји и мишљење заједничког нам пријатеља и истинског научног ауторитета, да су предлози „саставни део именичких синтагми и ... као такви функционишу првенствено као граматицизовани експоненти семантичке категорије ‘простора’, а потом и семантичких категорија ‘порекла’ и ‘циља’ неке радње” (Тополињска 2020: 14).

2. Чињенице на којима се темељи овај скромни прилог добијене су преслушавањем нешто више од 500 (пет стотина!) сати говора источнбосанских Ера¹, идиома тзв. „прелазне зоне” херцеговачко-крајишког дијалекта (Ивић 2009: 25). Наведеном корпусу треба додати и ауторове теренске белешке настајале током вишедценијског контакта са носиоцима свога матерњег идиома. Највећи део снимања говора избеглица са наведеног подручја обавио је господин Милисав Крајишник (рођен 1965. године), данас насељен у Брањеву (општина Зворник), који је пре рата живео у Ковачићима код Кладња, родном селу и аутора овога прилога.

3. Предлог *с(а)* у говору источнбосанских Ера долази уз генитив, акузатив и инструментал. Уз генитив најчешће означава *йойицање, одвајање од неког уздигнутог месџа, од врха, од краја чега, од месџа вршења радње, од месџа боравка, из смера, из љраваца, од каквог йосла, забаве и сл.* (РМС 1973: 593): И òни су, бòлан, òвдале̄, с *йòдрўча н̄аиш̄ег* Бр; Й̄м̄а-л̄ й̄ког̄а *с-н̄аиш̄ега кр̄ја* Прид?; *С н̄òг̄у* се н̄а̄виш̄е̄ й̄кс̄ан̄ и н̄ала̄д̄ӣ Ков; Н̄е-ва̄л̄а му здр̄ав̄ље н̄ишта, е̄во се п̄òчò и кòчит. Н̄а̄пре м̄а̀ло *с-н̄òг̄у, с-н̄òг̄у*, па скр̄òз, н̄е-мере прекò-соб̄е да пр̄е̄ђ̄е ДДр; Т̄а̀чно ме *з-гла̄в̄е* ст̄ўче Ков; Т̄ӣ, мешч̄ин̄и, о̀ку̀мѝйо т̄ў-стòл̄^нцу, н̄е-мич̄еш се *ш-н̄е̄* Ков; Ка̀ко-му-у̀з̄еш̄е̄ он̄а̄ј-п̄р̄давац, òн *ш-н̄е̄г̄а* н̄е-сла̄зӣ Ков; Скòч̄ӣ с̄а-сӣјена и н̄а̄бије се на рòгуље, у̀мрò прӣје зòр̄е Рад; Òни су *с т̄ӣ-н̄а̄град̄е* поиск̄акали, а, н̄а-н̄иову сре̄ћу, д̄убок сн̄ӣјег б̄й̄о, па – б̄ј̄е̄ж у пòток Ков; Ск̄ӣн̄е̄ гр̄а *с онӣје-бр̄к̄а̄л̄а, с онӣје-рòз̄г̄и* Сол; У̀биш̄е̄ нас р̄й̄пама *с ц̄ес̄т̄ӣе* Сол; Р̄асквоч̄е-се,

¹ Област источнбосанских Ера, условно речено, чини подручје између Бирча и Нишићке висоравни, терен омеђен рекама Дрињачом, Биоштицом и Кривајом и обронцима Коњуха и Романије. По Дејтонском мировном споразуму знатно већи део области припао је Федерацији БиХ, а мањи Републици Српској (в. приложену карту). Федерацији припадају села: Араповача (Ар; скраћенице се дају уз насеља чији говор је сниман), Берисалићи (Брс), Брда (Бр), Велика Кула (ВК), Вучинићи (Вуч), Горњи Дрецељ (ГДр), Грабовица (Гр), Доњи Дрецељ (ДДр), Дуганићи (Дуг), Жеравице (Ж), Загајница (Заг), Ковачићи (Ков), Колаковићи (Кол), Коњевићи (Коњ), Крајишићи (Кр), Крижевићи (Криж), Мала Кула (МК), Метилји (М), Оловске Луке (ОЛ), Очевља (Оч), Понијерка (Пон), Понор (По), Придворица (Прид), Радачићи (Рад), Речнице, Сливња (Сл), Солун (Сол), Ћуде (Ћ), а Републици Српској: Бабине Горње (БГ), Берковина, Врапци (Вр), Горњи Драпнићи (ГДп), Доњи Драпнићи (ДДп), Јабука, Кнежина (Кн), Крушевци (Кш), Мало Поље (МП), Мангурићи, Нерићи, Поткозловача, Равањско (Рав), Рудине (Руд). Ерске област је у народу познатија под именом Кадилук, а њену границу ваља узети условно, јер се она и у овој прилици темељи на локалним народним „мерилима”, усменим обавештењима консултованих информатора, а и на (при)сећањима самога аутора ових редова. О условном статусу напред омеђене области сведочи и податак да извесна ивична „ерска” села (Бабине Горње, Врапци, Јабука, Мало Поље, Нерићи, Поткозловача) у литератури чине део романијске површи (Симић 2018: 14. В. и *Карта 2: Мрежа исјийаних йунк̄ӣлова* на крају књиге). Укључивањем говора избеглица из Солуна, Очевље и Крижевића искорачило се из „ерске” области и у сливу реке Криваје.

па нѐ-дā се да дйгнѐ *с-гн*"јѣзда Вр; Нѐ-сипāj нам тѹ-чѡрбу *с вайрѐ*, погѡрећемо се, дāј нек-мāло остѡјй и бāр мāло се лāднѐ Ж; Дѡшѡ Зѡран *с-П*"јѣска ѡзгѡ По; Кѡјā је гѡт прйм"ла мѣлу, ѡна ће се осуш"т. ѐна се пѡчнѐ сүшит *с клицѐ* Коњ; Јā мйслијѡ да је Дрāшко ѡтрѣсѡ, а ѡн раскѡсијѡ *с вѣ* до ѹ-дно нйвѐ Ков; Мѡји рѡђāковићи *сā-дну сѣла* б"јѣгали дѡ-на-Кѹле Ков; Он ти је, бѡлан, лѡпов *сā-днa кайцѐ* Ков; А ѹши, да ѡпростйш, кāплъале су *с мѣнѐ* ДДр; Аљинка је свā *ш-нѣгā* слѣћела, свѐ пѡдерѡ Вуч; ѐна сām прѡчнѐ волйнѡ *с крāја* онѐ-пйтѐ и пѡтурй кā-шику Ков; ѐставй рѹжу *сā-среш* колāча Вуч; Ёто нам је Бѡг дйгѡ нафāку и *сa зѣмљѐ* и *сa мйвѐ* По; Кѹцā мѡје звѡно нѣгди *с ѡвāцā* Коњ; Кѡњ бйјѡ ждрѣбѡвит, прегрйзе кѡнопац и пѡбјегнѐ *с йрййѡна* Ж; Пѡшѡ да дѡведѐ кѡња *с йрййѡна* и на-лѣтй на гѹју Бр; Кѡњ се ѡткинуѡ *с йрййѡна*, испѡт-шталѐ прѡтрчйм и ѹватйм га Пон; Тамām се бйли скѹћ"ли, јѡпѐ рāто и бјѣжи *сā-свѡга дѡбра*. Ёто штā је йксāн доживйјѡ пѡт-старѐ дāне! Вуч; Пѡђѐ на пѡсѡ, нāмйрй, дѡђѐ *с йѡсла*, нāмйрй МП; Онѡ-прйјѐ нāћало се ѡ-Митровунѐ, сврāте Жѣравчāни *с мѡл"швѐ* на кѡнак Ков; Јā-се-врāтијѡ *с ййвa*, а Јѡван лѣжй Вуч; Мāшина је пѡ-дрвету, вйшѐ је ймā *дш-сѣвера*. Нйкад нѣће мāш"на ѹдарит нā-камену ил нā-дрвету *с-јѹга* Вуч.

4. Предлогом *с(а)* означава се и (по)бочни положај чега или радње: Рѹда се ѡздѡл пѡткйвā и *сa сйрāнѐ* се ѹдарā жѣлѣз, бѹшй се нā-грй мјѣста, ѹдарѐ се чйвйје, клйни дѡбри, и ѡна држй чйтаву фѹру бāлвана Вуч; *Са сйрāнѐ* се ѡквй-ри кѡшнйцā гѹрајѹ, нѐ ѡзгѡра МП; Дйгли āмпу нй-око-штa: ѡвце мāло *са сйрāнѐ* нāчѣле грā Ков; Он је *с-ѡвѐ сйрāнѐ мѡјѐ* нѣчѡек Ков; Штā тй сā[м] мѡреш *с шѐ сйрāнѐ* урāдит? ВК; Нйко се нйје *с онѐ-з-гѡрнѐ сйрāнѐ* ѡкѡристйјѡ од-оногā-црйјѣпа, јāки вјѣтрови и скйдајѹ га Бр; Пѹшн"ца се мāлтā *са-вāна*. *Са-вāна* се омалтѣришѐ да бйдѐ тѡплијā ДДр. Прилошки, односно предлошки лик *вāн* у на-веденим примерима се понаша као именица.

5. Конструкцијом *с(а) + генийив* означава се и време (почетак радње, пе-риода и сл.): По јѣну крāву ймали *с-йѡчѣтйка* Коњ; Сѣдмерѡ-йг-је пѡватāно, ѡћерāно *с-йѡчѣтйка* ДДр; *С-йѡчѣтйка* су бйли једнѡман стѹпци МК; ѐвце стрй-жемо *с-йрѡлѣћa* Рад; Отѹчемо кѡноплѹ нѣкат *сā-сѹнцa*, док је врѹћѡ сѹнце, кад-ймāмо кāд, лѣти М.

6. Садржај „боље од” у говори источнобосанских Ера означава се и конструкцијом *боље с*: Бѡлā стѡка, бѡлѐ и мѣсо и мл"јѣко *с йлāнйнскѐ шрāвѐ* По; Бѡлй је *сā-сйјѣна* кāјмак него-*са-шрāвѐ зелѣнѐ*, р"јѣтко мл"јѣко *са шрāвѐ* ГДп; Бѡлѐ мл"јѣко *сā-сйјѣна*, бѡлѐ, гѹћћѐ ГДп.

7. Генитивом *с* предлогом *с* може се одвраћати Х од намере, накане: Јā-га-стѹрик *с-ѡшѡгā*, ѡн-прећѐ нā-шумскй рѣд и свāдисмо се Вуч.

8. Међу најмаркантније особености говора источнобосанских Ера свакаѡ спадајѹ потврде типа Штā бй *с вāс* чйтав дāн?, настале најверѡватнйје, конта-минацијом конструкција *с(а) + инструментал* и *од + генийив*. Ова необична за-мена старог облативног модела генитива бележи се широм источнобосанског простора. Пре четири деценија примећена је у говору свих тријѹ конфесија од Вијакѐ код Вареша до Олова, Кладња и Хан Пијеска (Реметић 1981; уп. и Халиловић 2005: 22). Касније је забележена у говору горњег Бирча и Нишићке висоравни (Реметић 2009: 166). Из богатог корпуса говора источнобосанских Ера овом приликом наводимо следеће потврде: Нѣшта ће *с-мѣнѐ* бйт, па штā ће бйт – нѐ-знāм! Вуч; Штā ћѹ *с-шѐбѐ* кат-си-тāкй, гѹрсѹзе јѣдан? Ков; Нек-чйнѐ,

браће, *с шѣбѣ* шта-гѣ ѣ ѣ, ка[д]-те-Бѣг нѣ нѣ-за-шта дѣо Ков; Штѣ бѣ *с шѣбѣ* прѣкучѣ на црквѣшту? Ков; Мѣло сам изѣстѣ, дѣ-видѣм штѣ ѣ *ш-нѣгѣ* бѣт Ков; Нѣкад нѣ је сѣзнѣ штѣ је бѣло *ш-нѣгѣ* Вуч; Штѣ су *ш-нѣгѣ* урѣд^{ли}, а ѣн, сирѣма, нѣ је крѣв нѣшта бѣјо Ков; Кѣснијѣ штѣ је *ш-нѣгѣ* бѣло, нѣ-знѣм Ков; И штѣ-нѣмо *ш-нѣгѣ*, свѣ сѣло? Ков; Јѣ-кѣжѣм да нѣ-кољѣм, штѣ ѣу сѣт *ш-нѣгѣ*? Вуч; Они-нѣ *ш-нѣгѣ* будѣлу нѣправѣт ВК; Тѣм је апѣрѣсѣт, штѣ ѣ *ш-нѣгѣ* бѣти? Рѣв; Нѣ-знѣм штѣ бѣ *ш-нѣгѣ* Заг; Штѣ-нѣ ѣн урѣд^т *ш-нѣгѣ*, нѣ-знѣм МП; Нѣкат се не сѣзнаде штѣ бѣ *ш-нѣгѣ* Вуч; Ако нѣм јѣрѣта ил ѣвѣ, штѣ је бѣло *ш-нѣ*? Вуч; Нѣ-знѣм штѣ ѣ *ш-нѣ* бѣти Вуч; Штѣ бѣ *ш-нѣ*, пѣтѣј Бѣга Бр; Бѣла је ѣчева кѣѣ, па је Брѣнко нѣ-знѣм штѣ *ш-нѣ* урѣдијо ДДр; Нѣнѣ ѣн *ш-нѣ* нѣшта мѣѣ урѣдит, ни пѣра-јѣј нѣ-мерѣ ѣдбѣт, сѣмо цѣбѣ дангубѣ Коњ; Кат-се-смѣслѣм нѣ-бѣ мѣгѣ јѣсти ни за мѣсѣсѣ, и штѣ ѣ да бѣдѣ *с нѣс*? Вуч; Ёно, Јѣко, штѣ-нѣ с нѣс рѣдити Вр; Штѣ се нѣнѣ *с-нѣс* дешѣват кат-смо-ти-вѣкѣ црѣни брѣз-ѣмало б^јѣла? Ков; Тѣ си чѣдек нѣучѣнѣк, мѣрѣ бѣ знѣт штѣ-нѣ-[ѣ]вѣ на крѣју бѣти *с нѣс*, мѣслѣм – *сѣ-Срѣбѣ* Ков; Бѣнѣ *с нѣс* јѣда и белѣја Вуч; Штѣ бѣдѣ *с-свѣгѣ* дрѣгѣга нѣрѣда нѣг-бѣдѣ и *сѣ-нѣс* Сл; Штѣ бѣ, бѣлан, *с-нѣс* бѣло да нѣнѣ бѣло Рѣјѣ?!; Штѣ бѣ *с вѣс* чѣтав дѣн? ДДр; Нѣ-знѣм штѣ је *у-зѣдруги ш-нѣг* урѣђѣно Ков; Штѣ свѣ *ш-нѣјѣ* нѣнѣ нѣправѣт онѣ-нѣлебѣи, јѣдна ти мѣјка! Ж; Бѣк-те пѣтѣ штѣ-нѣ нѣјпѣтлѣи бѣт *ш-нѣјѣ* ВК; Штѣ су *ш-нѣјѣ* нѣправ^{ли}, нѣ-мерѣш-ѣ[х] пѣзнѣт Ков; Нѣправѣнѣ *ш-нѣјѣ* шта-нѣш ДДр; Рѣдѣ *ш-нѣјѣ* шта-нѣш Ков; Штѣ бѣ *ш-нѣјѣ*, с нѣлѣкѣг нѣрѣда? Вуч; Нѣкад је, дѣјѣте, дѣвѣнѣс пѣточѣрѣ бѣло, нѣ-знѣм ти кѣзѣт ни штѣ-је *ш-нѣјѣ* бѣло ДДр; Вѣнѣ-л штѣ бѣ *с нѣшије* *Алѣгѣ* кат-пѣну јѣг? Ков; Да ти је вѣнѣт штѣ је мрѣз урѣдијо *з-бѣкѣвѣ*! Мрѣз ѣцѣ бѣкѣ Ж; Нѣто, Пѣрко, штѣ-је-[ѣ]нѣ бѣло *с вѣла*? Рѣд; Штѣ чѣнѣ *с вѣла*, јѣди-ѣг не *у*бѣли Ков; Јѣднѣг је *у*бѣијо мѣнѣд *у*-шумѣи, а нѣ-знѣм штѣ је *з-дрѣгѣг* [вола] бѣло Ков; Штѣ бѣ *с вѣ-лѣвѣ* и онѣк-нѣлѣшѣа? ДДр; Штѣ урѣдишѣ лѣди *с нѣкије* *вѣлѣвѣ*! Ков; Штѣ ти, бѣна, бѣ *с онѣгѣ-нѣвѣра*? Вуч; Бѣјѣ се, јѣдница штѣ-нѣ-јѣј *з-нѣцѣ* бѣт Ков; Е, штѣ се свѣ нѣ-ствѣрѣ *с-онѣ-нѣцѣ*, кѣмѣм те лѣјѣпѣјѣм Бѣгом Ков!; Штѣ се свѣ чѣнѣ *с онѣ-нѣцѣ* Ков; Знѣо сам, вѣла, кѣ-да-сам-гѣдѣо, штѣ-нѣ ѣни учѣнит *сѣ-зѣдругѣ* и кѣмѣнѣнѣјѣ Вуч; Штѣ, сѣне, бѣ *с шѣвѣјѣ* „*Звѣјѣдѣ*“, је-л-прѣвѣ? Ков; Штѣ-гѣѣ учѣнѣ *с-јѣнѣдѣ*, бѣлѣ-ѣм је вѣнѣ-да-ѣг-зѣзѣмѣ Ж; Штѣ су учѣнили *с јѣрѣца*, пѣватанѣ-ѣ[х] мѣлѣицѣја Ков; Штѣ бѣ *с јѣрѣца* и *шѣкѣ*, мѣлопѣрије-ѣг вѣнѣжѣк нѣнѣди Ж; Нѣко нѣ-знѣ штѣ бѣ *с нѣгѣвѣ* кѣнѣнѣјѣ и *шѣрѣбѣ* ДДр; Штѣ урѣдѣсте *с кѣвѣча*, па вѣм чѣдек, ѣно, ѣде Вуч; Штѣ бѣ *с кѣкѣшијѣ*, да нѣ-ѣдѣ *у*-лук? Ков; Штѣ си урѣдијо *с крѣ-вѣ*, нѣма ти је на пѣрипѣну Вуч; Штѣ су мѣ крѣмѣи и јѣзовѣи урѣд^{ли} *с кѣрѣзѣ*, бѣ-лѣст црѣнѣ ѣзѣли! Вуч; Кѣ нѣца, рѣде мѣј, штѣ учѣнишѣ *с кѣнѣ*, а нѣнѣ-ѣм-се нѣнѣ ни ѣлѣдијо у грѣбу ДДр; Штѣ ли је нѣж Дрѣго учѣнијо *сѣ-свѣјѣ* кѣнѣ, нѣ-чѣсѣмо да је прѣдѣо Ков; Штѣ ѣ *с мѣла* бѣт ако нѣнѣјѣг вѣкѣ јѣж дѣго *у*спѣдѣа? Ков; Штѣ су урѣд^{ли} *с нѣлѣкѣг мѣса*? Ков; Нѣ-знѣм штѣ је бѣло *с мѣшѣвѣ* Ков; Штѣ је бѣло *с-онѣгѣ-мѣйна* што-нѣ-зѣјѣднѣнѣкѣ бѣјо? Ков; Штѣ-л-нѣ, мѣлѣ Бѣго, бѣт *с онѣгѣ-нѣшѣгѣ* нѣрѣда, рѣшѣрѣнѣг на свѣ стрѣне? Ков; Штѣ се *с нѣшѣгѣ* нѣрѣда рѣдѣ?! Коњ; Штѣ се чѣнѣ *с нѣрѣда* ка[д]-се-будѣле дѣсѣнѣ рѣкијѣ! Ков; Штѣ су нѣнѣли, тѣ су ти, нѣпѣмѣ, и рѣд^{ли} *с нѣрѣда* ДДр; Штѣ су свѣ *с нѣсрѣнѣнѣка* рѣд^{ли}, а ни рѣјѣчи-ѣм нѣнѣ рѣкѣо ВК; Нѣко-ѣм нѣ-мерѣ и нѣ-трѣбѣ пѣмѣѣ, па нек-чѣнѣ *сѣ свѣјѣ* нѣвѣ штѣ-ѣм-је-вѣлѣ ДДр; Штѣ је бѣло, сѣне, *с ѣвѣцѣ*? ДДр; Штѣ-гѣѣ да бѣдѣ *с ѣвѣцѣ*, тѣ си крѣва Вуч; Штѣ бѣ, сѣне, *с шѣвѣга* од^јѣла? Ков; Штѣ-сѣ-тѣ нѣправѣијо *с од^јѣла*, вѣсѣлнѣче? Ков; Бѣк те пѣтѣ штѣ је бѣло *ш-нѣгѣвије* *ѣиѣ-*

нака Ж; Штã-ћу-ја с *оније-йãрã*, а ја-онẽ-пãре па под-њẽну слãмар^цу Ков; Штã чинẽ с *йãрã*, бићẽ жељни лẽба Ж; Нẽ-бõј-се-ти штã су òни учин^{ли} с *нõлкије йãрã* Ков; Штã ўрадї „Ајдўк” с „Прїизãна”! ВК; Штã су мазгõви учин^{ли} с *нõвије сãõнã*, па тõ је Бõгу плãкат Ков; Бõже, Бõже, да виђиш сãдẽ штã се чинї сã-свијетã и дуњãлука Ков; Штã-ћемо с-овок-сїјена? Коњ; Ёно, чўо си штã-јõј сã-сина би ДДр; И ёно штã-јõј сã-сина би, глўо било! ДДр; Штã је с *оишије-Србã* било? Вуч; Да ми је знãт штã ће са-Србã нãшије бит Вуч; Штã би с *накẽ цуре*, ако зã-милõга Бõга знãш? ДДр; Штã õхете с-овогã-чõека, штã рãдїте с *овẽ-сирõишињẽ*? Сол; Глẽдãм штã с-онок-чõека рãдẽ Рад. Ретке су потврде типа: Штã-тõ чинїте с *крãвõм*, Бõг вас не ўбијо? Ков; Штã рãдїш, дијете, с *ишијем-лãнцом*? Па-тẽби ниједна ринга нẽ-мере õстат Ков; Нẽ-знãм жив штã-ћу с õвца-ма Ков; Штã је сã-мнõм било у мõм живõту, и нẽ-питãј Ков.

9. Конструкцијом *с + акузãиив* означава се место где се што (ко) налази или се што врши: Штã-тõ имã вẽзẽ што-је-тõ *ш-њйову сїрãну*? Ков; Амẽрика *ш-њйову сїрãну* и јẽби га Сл; Уже нãчинїмо, и ðнõ добро ўврнẽмо, *й-с-онў сїрãну*, *й-с-онў сїрãну* Дуг; Жїла õстаје, сãмо је мõрãш õтесãт, с *õвў* и с *õнў сїрãну* Вуч; Нãправ^{ли} цркву ãнам с *õнў сїрãну грõбã*, а нẽ с *õвў сїрãну* Рав; Нїкад вишẽ сã-њима ў-шуму, õставили ме ў-Слãнијем бãрама, па прẽшли с *õнў сїрãну брõда*, а јã се, нẽ-знајўћ, нãптõ што-н^јјесãм у живõту Ков; Прõкопãм и с *õнў сїрãну шемẽã* Ков; Пãрјен^{ца} мõрã бит шупã с *õбје сїрãне* Вуч. У расположивој грађи овај предлог је у наведеној конструкцији посведочен једино уз именицу *сїрãна*.

10. У богатом корпусу чињеница из говора источнбосанских Ера инструментал у социјативу, односно друштво, заједница у вршењу какве радње, доживљавање каквог стања, остварују се искључиво с предлогом *с(а)*: Прије се са *ћевèрима* ишло ў-рõд, нїје *ш-људима* Ков; Прије се *з-ћевèрима* ишло ў-рõд, а нẽ кõ-сãде, *ш-чõеком* Ж; Пõшãе смрти сина ðна је пришла мени и обилази ме *з-ћецõм* МП; Мãмо, јã-сам-сãчекала три вõјске *з-ћецõм својõм* и *з-брайõвскõм* Вуч; И ðна била кõд-њијã *з-ћецõм* Рад; Нãпатијо се сã-мнõм тўј сãдехи Вр; И ðна пõшла сã-млõм, нẽ-смјела, бõлан, сãма ў-кући õстат Ж; Оће онã-муслимãнка да се пита сã-мнõм М; Сãм сам забõравијо с-кїме је ðн бијо Бр; Кãко су ðни рõдбинẽ с-õнõ[м]-Милицõм, јã нẽ-знãм Вуч; Кõ-ће сãд лўде нãсул^т, нїко нї-с-кїм, ўдар^{ла} сиромãшт^{ња}, ўдар^{ла} рђа у нãрод Рад; Нẽ-мере брẽж-његã, а нẽ-мере нї-ш-њїм Ков; Била се *ш-њїм* скõнтала да се ўзмẽ с-õишїм Ков; Јã *ш-њїм* õтадãј сãмо – здравõ зã-здравõ Ж; Нãтерсно је и ðно, нїшта *ш-њїм* не петьãј Ков; Пõћем-јã *ш-њїме* гõр ў-шталу Рад; Они су *ш-њõм* лубав^{ли} Кш; Нẽкїдãн причала сã-њõм, нїшта ð-томẽ знãла нїје Вр; Да ми дãш лўка ноктãша, викала нẽкã. *Ш-њõм* се нẽко, бёлтим, шãлијо, а ðна мишлẽла да имã лўк ноктãш МП; Тешко њему с *нã-кõм жẽnõм!* Па-òна је, лўди, дибидўс неукõнтлїва, *ш-њõм* се, да си драгї Бõг, нẽ-мереш нїшта споразумит Ков; И õт^{шла} је ў-менẽ пõкõјнã жена *ш-њõм* Вуч; И пõкõјнã Винка *ш-њõме* Мãксимова била Ков; Испитала се прет-кућõм *ш-њõме* Бр; Негова лоповлука, нãпїјã лўде, а ðндã циркузã и шегу гãњã *ш-њїма* Ков; Да се јã нãтурãм да идẽм *ш-њїма* и-јã, бõгами нẽћу Ков; И фãла је Бõгу и тõ што ми је ўзео рãнијẽ, штã-би *ш-њїма*? ГДр; *Ш-њїма* ни опрепелит нẽ-мерем, а дõбар сам и-јã кõсац Сол; Згрãбї ме зã-прса, изгўра ме тãмо, нẽ-даде ми да се пõбијем *ш-њїма* Вр; Свẽ-õн *ш-њїма* кõпõ, девријо, прчкõ нешта Ков; Кад ðни приваћãј

мѣнѣ да рѣдим *ш-њѣма*, штѣ нѣ-би ѡ-тебѣ? Кш; И ѡни су, по прил^{ци}, тѣм бѣли и *ш-њѣма* се и понапијали Криж; Јѣ-се-питак ѡндѣ *ш-њѣма*, штѣ-ћу?! ГДп; Нѣкад вишѣ *сѣ-њѣма* ѡ-шуму, ѡставили ме ѡ-Слѣнијем бѣрама, па прѣшли с ѡнѣ стрѣ-ну брѣда, а јѣ се, нѣ-знајѡћ, наѡптѣ што-н^јѣсам у живѣту Ков; И-прије су се ѡни рођакали, *ш-њѣма* сам вѣзијѣ бѣлване Ков; Ђно ти тѣмо и рођѣ *ш-њѣма* пије ли, пије Ков; Набавишѣ ѡни мѣрѣнке, а *ш-њѣма*, јѣрѣне, стѣже и *ромѡш^{ња}* Ж; Јѣ-врѣ, развијаѣм, а ѡни наљегошѣ и зѡвѣ ме дѣ-јдѣм *ш-њѣма* ѡ-лѡв Вуч; Јѣ сам ѡ-његѣ с ѡѡкѡјнијем ѡѡом вѣзијѣ бѣлване Коњ; Вѣзијѣ сам бѣлване *ш-њѣговѣјем ѡѡом*, с-Нѣћѡм нѣколкѣ гѡдѣнѣ Коњ; ѡјутру са *Пѣшром Сѣѣнишићѡм*, са самѣр^{цѡм} ѡ-сијѣно! Вуч; Нѣ-знѣм штѣ, ал слѣбо сам ти лѣтијѣ дѣ-јдѣм с ѡѡѡћѣнима Ков; С ѡврѣѡм чѣшѡм, са ѡѡчѣл^{цѡм}, дѡбрѡм срѣћѡм! Срѣта[н]-нам почѣтак! (славска здравица) Вуч; Прва [чаша] са ѡѡчѣл^{цѡм}, дѡбрѡм срѣћѡм, свѣ *сѣ-срѣћѡм* и с *на-ѡрѣшѡм!* Вуч; Нѣ-би-ти јѣ, вѣкѣ стѣр, живѣијѣ *ш-њѣговѡм ругѡбѡм* Ков; Живѣијѣ с-ѡшѣјем-рѡћѣѡма, помѡгошѣ му ѡни пѡтљѣ кѣћу направит По; Не мѡгу-јѣ, јѣ-зѣсијѣ, ѡћу-јѣ с рѡћѡм да посѣдѣм П; Ај-ти-тѣ раскрѣсти свѣ с ѡѡѡкијем свѣјѣјѣѡм и ѡстѣни жив ДДр; Сѣстѣ се сѣ-сѣнѡм пѡшљѣ тѡлкѣ гѡдѣнѣ Сл; Дѣѣѡца, да-ти-ниси кѣвѣ [свађѣо се] с ѡјнѡм? Ков; Рѣжа пѡбѣјѣ рѡзге сѣ-ѣћѣри Ков; Рѣжа пѡб^{ла} рѡзге сѣ-ѣћѣри и сѣв ѡнѣј-грѣ дѣглѣ на-розге Ков.

11. У говору источнобосанских Ера ѡприлике три путѣ је фреквентнијѣ слобѡдни инструмент ал у служби оруђника, мада нису ретке ни потрѣде типа: С *вѣлама* узбѣѡј слѣму, расћѣрајѣ кѡћи, разбѣѡѡјѣ Ков; З-дѡгѣјем *вѣлама* бѣ-ѡш Вуч; Имѣ вѣгѣча и с-ѡнѡм-вѣгѣчѡм свѣ пѡѡијѣпѣ П; Пѣремо сѣћѣ са вѡдѡм Рад; Загрѣдиш са *врѣликама*, нѣко са *врѣликама*, нѣко са *жѣѡм*, нѣко с *ѡврѣѡм* Ков; Тѣ гѣрантујем з-глѣвѡм Ков; Рѣзали су до тѣдѣ свѣ с-ѡшѣјем-рѣчѣнијем *жѣ-гама* Вуч; Мѡја Дрѣгица з-грѣбѣѡма згрѣћѣ Сл; Кукуру[з]-се сѣјѣ са *дрѣвѣчѡм*, кѡ-ѡ-зѡб Ков; Јѣ сам кѡвѣ с *ѣксерѣма*, ѡбѣчно сѣдѣмицѡм Ков; Шѣндру прикѣ-вѣ са *ѣксерѣма*, ѡбѣчно сѣдѣмицѡм Рад; Тѣ се зѣмажѣ са *ѡловѣчѡм* Ков; Свѣ с-ѡнијем-јѣдѣнијем *јѣѣѣѡм* ѡјутру на Вѣскрс ѡмрѣѣ се Вуч; С *јѣларѡм* свѣжѣ Ков; ѡнѣ-пѡпару пѡмѣстѣш пѡшљѣ с *кѣјмаком* Ков; Зѣљѣвали би је с-ѡшѣјем-ѡлѣвијем *кѣменѡм* Ков; Зѣјмили би га с *кѣмѣњѡм* и ѡћѣрѣли ѡд ѡвѣѡ Вр; Зѣкуѡш са *кѣвѣ-ѡѡм* Ков; Рѣшијѣ сам бѣлване с-ѡнѡм-кѣлѣдарѡм Бр; Нѣко је прикѣвѣ са *кѣлини-ма*, кѡ је ѡмѣ клинѣ Сл; Ако је тѣ ѡстрѣљѣно са *кѡноѡѡѡм*, прије ће ѡздравит Сл; ѡстрѣжѣ се с *кѡсѡм* гѣвно и жѣто врѣшеш Вуч; С *ѡнијем крѡмѣшѡм* ѡранѣмо крѣмѣд Ков; Навадиш ѡније-крѣшѣкѣ и дѣвѣљѣкѣ с *кѣѡлѣчѡм* Коњ; Брѣнили се са *грѣѡвијем лѣсѣѡм* [д]-тије-стѣјѣниѡѡ Вуч; ѡндѣ-пѣглѣ с *ѡнијем-лѡнѡѡм* Сл; Чѡѡк с-ѡѡм-лѡѡѡѡм кѣпи брѣшно у мѣш^{ну} Ков; С *крѣмѣѡма*, *лѡѡѡѡма* рѣ-дили и ѡѡварѣ ѡнѣ-гѡнили Кш; Кѡпѣло се с *мѡшѣкѡм* и *крѣмѣѡм* да се ѡсије Кш; Пѡмѣстѣ с *мѣстѣи* и *кѣјмаком* Ков; И д^јѣте је здрѣво, прѣво с *нѡгама* свѡијем дѡшло Вуч; ѡндѣ је [даску] ѡѡблѣш и мѣло је дѡгнѣш са *ѡблићѡм*, да бѣдѣ бѣ-блѣва спѡљѣ, као-ѡкрѣгѣла ДДр; Пѡгѣчу пѡтѡѡш, па расћѣраш с *ѡкѣлѣѡѡм* Ков; Јѣ се мѣѡчѣм с *ѡкѣлѣѡѡм*, а Сѣња с *руѡмама* развѣкла пѣту преко стѡла Ков; Прѡвѣ ѡнѣ-ѡкрѣгѣлиѣ направѣш мѣло с *ѡкѣлѣѡѡм* и пѡѡљѣш, стѣвиш у тѣвѣсијѣ, и ѡно мѣло стѣнѣ, и ѡзѡдиш на-стѡлнѣѡк, и развѣчѣш Сол; Кѣпиѡ-би-јѣ кѡсѣч^{цу}, ал нѣ-знѣм ѡћу-л ѡмјѣт рѡкѡват *ш-њѡме* Ков; С *ѡнијем* га ѡправлѣѣ, *ѡнијем-ћѣмом* Ков; Лѣкшѣ је стѣ пѣтѣ поц^јѣпат с-ѡшѣјем-бѣѡѡм негѡ-с-мѣѡм, са *мѣѡшѣѡѡм*. Нѣко зѡвѣ мѣљ, нѣко мѣѡтиѡн^{ѡѡ} Вуч; Рѣстѣпали смо и мѣсти и зѣшѣћѣри, а нѣјприје сѣ-сѣром, са *кѣјмаком*, умѡчи ѡнѣ-пѡгѣчѣ у кѣјмак и с

дѣијем се омрсивало М; *С дѣијем* сам ђѣцу одрѣн^{ла}, *с дѣијем* што сам нѣ десет свѣдије нокатѣ стѣзала Вуч; Три мѣтра кѣруза и мѣтар шѣн^{цѣ}, ђвѣ вам је зѣ-грѣ гѣд^{не}, развлѣч^{те} *с дѣијем* Вуч; *С дѣијем* су се слѣж^{ли} пушѣчи Коњ; Јѣдно гѣнѣ вѣлове *с ѣрушѣом* Ков; Рѣдѣ се гѣвѣз, онѣј-гѣвѣз, онѣ-мѣцѣстѣ, *с тѣјем* се по нѣнѣ брѣн^{ли} от-стѣнѣнѣцѣ Вр; *С онѣм-ѣрѣкѣчѣом* плѣѣѣѣмо, ѡкреѣѣмо и смѣчѣмо ѣ-воду, ѣспѣрѣмо М; Ѡрѣли су лѣѣди *с рѣлом*, а кѣснијѣ ѣзишла рѣл^{ца}, дѣнашнѣј плѣг ГДр; Пѣсле су ѣзишле рѣл^{це}, тѣ је бѣло лѣкшѣ, брѣжѣ ѡрат са рѣ-л^{цѣом}, звѣнѣ обрѣтѣц бѣјѣ ГБ; Е, ткѣла ѣвијѣк *с јѣднѣм рѣкѣм* Сл; Изврѣти се са сврѣдлом за игѣлѣ ДДр; Дѣдѣ му дѣбрѣга сѣјѣна да нѣ-би прѣкисло, тѣ-нѣгазѣ дѣбрѣ *сѣ-сијѣном* ил *слѣмѣом* Ков; Унѣтра је нѣложено са слѣмѣом Ков; Сѣмо *с онѣм-сѣрѣом* зѣкуѣмо ДДр; *С тѣјем* се мѣло, нѣје бѣло мѣтлѣ ВК; Рѣкијѣ не мѣгу ѡкусит, а знѣш ме, и *с ѣијем* сам ти свѣ рѣкѣ ѡ-свѣме здравѣљу Сол; Зѣкуѣш фѣно брѣшно и *с тѣјем* се обмѣзѣвала онѣ-лѣла на рѣкѣскѣм кѣзану По; И ѡнѣ-тѣ нѣ *с трѣвама*, свѣ *с трѣвама* зѣлијѣчѣ Сл; Покрѣвали се *с-онијѣм-ѣѣбѣадма* нѣкијѣм вѣненијѣм Коњ; Ѡмѣвѣ се *с вѣдѣом* и *с онијѣм-ѣѣјѣом* Ков; *Ш-чѣкиѣом* рѣзбѣје ѣ-онѣј кѣмѣн Ж; Ѡмѣвѣ се *с онијѣм-ѣѣјѣом* Ђ; Пријѣ се слѣж^{ли} *с јѣнѣм чѣшѣом* Вр; Бѣла је кѣѣа *са ѣиѣдрѣом* покрѣвѣна Ков; Ѡвѣј нѣје га гѣѣѣ *са ѣдрѣшѣом-онијѣм* Сл; Прѣвиѣ-је *са ѣијѣом* и *чѣкиѣом* Ков.

12. Истом конструкијѣом означава се и појѣм од кога се што (ко) одваја, раздваја: „Ѡ, сѣстро мѣлѣ, кѣко си се *ш-нѣм* рѣстала, нѣка[д] тѣлѣкѣ д^{јѣте} вѣд-ла н^{јѣсам}”, кѣжѣ ѡна, а јѣ, Слѣбо, тѣбѣ рѣд^{ла} Ков; Ѡдрѣте му кѣплѣ нѣѡпѣко нѣ-би-ли јуѣка *с кѣѣом* рѣставѣли Вуч; Мѣре л се рѣставѣт *са ѣѣлѣшѣом*, прѣвѣ пѣт се тѣлѣ Вуч; Пѣздравлѣ се [млада] *са свѣдијѣм рѣдишѣл^{ма}*, ѣѣвер дѣвѣдѣ нѣнѣнѣга кѣѣа и свѣтѣво пѣлазѣ ДДп; Три пѣта се пѣздравлѣ *с ѡѣом*, ко-да-јѣ-знѣѣ да га вѣшѣ нѣѣе вѣѣт Сл; Они су нѣгѣ одресѣр^{ли}, алѣл^{ли} се *ш-нѣм*, бѣвѣ умрѣјеѣе, а ѡн жѣвиѣо јѣш пѣтнѣз гѣдѣнѣ и пѣла нѣјѣ сарѣнијѣо Вуч; Не рѣстѣј се *ш-нѣма*, не ѣди сѣм ОЛ; Рѣстаде се *с-онѣм-Сѣѣнишѣиѣкѣом*, па ѡдведе нѣкѣ ѡтудѣ ѣз-Јабукѣ Ж; Ѡн се рѣстѣ *са жѣнѣом* и ѡдѣ у Нѣмѣчкѣу Ков; Рѣстала се *ш-чѣѣком*, н^{јѣсу} ѣѣѣѣ ѣмали Руд; Сѣѣр ми се рѣстала *ш-чѣѣком*, а нѣ-знѣм штѣ, бѣш су лѣјѣпо жѣвлѣли МП; Рѣѣѣерасмо се *с кѣшѣлѣуком*, нѣје нѣко нѣком да дѣѣѣ Рад; Сѣтра се рѣѣѣерѣ *ш-чѣѣком*, ѣѣ ѣе? Вуч; Ѡ-ѡн се рѣѣѣерѣ *са жѣнѣом* Дуг; Ѡн се брѣзо рѣѣѣерѣ *са жѣнѣом* Ков; Ѡна се и *сѣ-нѣм* рѣѣѣерѣла накѣм-трѣ гѣдинѣ Ков; Рѣѣѣерѣла се *ш-чѣѣком*, нѣправѣ од-ѣѣѣѣ сѣрѣчѣд Ков.

13. Од рѣнијѣ се зна (Реметић 2000: 514) за овѣашнѣе примѣре у кѣјѣма се, у ѣзвѣсном смѣслу, ѡсеѣа елѣменѣт друштва (Ивић 1954: 223; Симић 1978: 95). Овом приликѣом навѣдѣмо слѣдеѣе потврѣде: *С-кѣѣѣѣшѣом* дѣѣѣ, нѣтѣварѣ дрѣвѣ, а тѣр-бу *с јѣбукама* – у трѣшѣлак! Рад; Пѣкѣјнѣ Слѣвко и ѣ-менѣ Рѣлѣ ѡшли да вѣкѣ ѡзгѣ *с вѣлов^{ма}* Вуч; Ѡна је *ш-нѣом*, *с ѣѣом-сѣѣѣрѣом* крѣвѣом, зѣкѣпит^{ла} крѣве и свѣ Ков; Ѡјутру са Пѣтрѣм Стѣнишѣиѣом, *са самѣр^{ѣом}* ѣ-сијѣно! Вуч.

14. Већ се зна да се у говорѣу ѣсточнѣбѣсанских Ера пѣудѣсѣѣјѣатѣвни ѣн-струментѣл јѣвѣла кѣо прѣтиѣлакѣи ѣнструментѣл и ѣнструментѣл карѣктерѣ-стѣчне појѣдиѣности (Реметић 2000: 514): *И-јѣ* сѣма сам знѣла по нѣнѣ ѡтѣиѣ гѣре штѣли *з-бѣѣѣѣријѣом* Сл; Јѣ кѣт-сам-нѣзѣбла, јѣ-пѣпијѣм *ш-чѣјѣом* таблѣту и рѣк-ла би да пѣмѣгнѣ Ков; Нѣје ти прѣјѣ бѣла пѣта *сѣ-шѣвѣвама* Ков; Нѣко кѣпѣ рѣт-лѣкѣм, ѣмѣ га и *с ѡрасѣма* Ков; Пѣсѣл стѣчѣш и прѣкувѣ се *с лѣком* и размѣ-ришѣ се Сл; *Сѣ-крѣмѣйѣром* је нѣправѣ Ков; *Ш-лѣѣом* га мѣрѣш јѣсти ДДр; Јѣдан

Вр; Нѣко је имō плѹ[г] крилāш сѹ-двѣје тākте Коњ; Кру̀пниг бѣјо и јѣчам, кру̀шник сѹ-двѣје врсѣе, вакō зрна ѿтуд ѡвдуд ДДр; Нашō је јѣдну муслѣмāнку стāрѹ су двѣје цѹре Ков; Бѣла двā млѣна сѹ-ѣри кāмена МП; Имā кāмена, бацā се сѹ-ѣри нāчина Вуч; И ѡни се крстѣ сѹ-ѣри ѣрсѣа Вуч; Имā вѣлā сѹ-ѣри ѣ-рошка Вуч; Бѣла кѹћа сѹ-ѣри сѣрāѣа, ал је бѣло ѡмалтāто, бѣле шѣвке цѣјепātѣ По; Загрāдили сѹ-ѣед жѣцѣ и по јѣдну жѣцу у кōс о[д]-дѣрека до дѣрека Вуч; Дѣгō се ўстанак су ѣѣи ѣѹшāкā Ж. г. (по)бочни положај чега или радње: Прāv"ла се ужѣта, ўсучѣ се ўже сѹ-двā крāја ГДп; ѐтешѣ ўчетврт, а ѡвō се сāмо сѹ-двā крāја тѣшѣ, сāмо сѹ-двā, нѣ-крајчѣ се, вам-ако-је-вѣл"кā ѡгуз"на, ѡндā је мāло ўзмѣ, да бѡлѣ лѣгнѣ брвно Вуч; Брaдвѣни су бѣли двѡкалемци и јѣднѡкалемци. Двѡкалемац – ѡн се ѡштрѣјо сѹ-двѣје сѣрāне, јѣднѡкалемац сāмо с јѣдну стрāну, нā-рѹку кѡй-је Вуч; Тѡ су лѣваде сѹ-двѣје стрāне рѣјекѣ М; Гѡр је нѣко нā-сѣјену, на сāmѡм врѹ и чѣкā, стѡјѣ док-тѣ ѡграбѣш. Кад ѡграбѣш, бāцѣш-му-тѡ пѡд-ноге, ѡндā мѡрāж бāр двā прѣтѣска прислѡнит сѹ-двѣје сѣрāне Ков; Тѣ ѣмāж грѡблѣ сѹ-двѣје стрāне кѹћѣ Вуч; Зā-кућѣ тѣсāно ѡбѣчно сѹ-двѣје стрāне Вр; Сѹ-ѣри сѣрāне је прāvѣш, а су-чѣтвртѹ стрāну је штāла Вуч; Скѡвāно је су-чѣш"ри сѣрāне Вуч.

17. Уместо посебних закључака аутор изражава наду да ће његов скромни прилог о употреби једног предлога у једном, практично бившем идиому бити у служби подстицаја истраживачима у домену дијалекатске синтаксе, вапијуће изазовне, а и даље несумњиво дефицитарне дисциплине у оквиру науке о српским народним говорима.

Цѣтирана лѣтература

- Ивић, Милка. Значења српскохрватског инструментала и њихов развој (синтаксичко-семантичка студија). Београд: Српска академија наука и уметности, 1954.
- [Ivić, Milka. Značenja srpskohrvatskog instrumentala i njihov razvoj (sintaksičko-semantička studija). Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 1954]
- Ивић, Павле. Српски дијалекти и њихова класификација. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижевна Зорана Стојановића, 2009.
- [Ivić, Pavle. Srpski dijalekti i njihova klasifikacija. Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2009]
- Реметић, Слободан. „Конструкције типа *шта чине с оне ђеце* у говорима источне Босне”. Јужнословенски филолог XXXVII, 1981: 265–272.
- [Remetić, Slobodan. „Konstrukcija tipa *šta čine s one dece* u govorima istočne Bosne”. Južnoslovenski filolog XXXVII, 1981: 265–272]
- Реметић, Слободан. „Употреба инструментала у говору источнобосанских Ера”. Зборник Матѣе српске за филологију и лингвистику XLIII, 2000: 505–521.
- [Remetić, Slobodan. „Upotreba instrumentala u govoru istočnobosanskih Era”. Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku XLIII, 2000: 505–521]
- Реметић, Слободан. „О двема синтаксичким контаминацијама на источнобосанском терену”. Браничево: часопис за књижевност, језик и културу 50/3–4, 2004: 307–310.
- [Remetić, Slobodan. „O dvema sintaksičkim kontaminacijama na istočnobosanskom terenu”. Braničevo: časopis za književnost, jezik i kulturu 50/3–4, 2004: 307–310]
- Реметић, Слободан. „О посесивној конструкцији *у+генитив* личне заменице на исто-

- чнобосанском терену”. Јужнословенски филолог LXIV, 2008: 391–400.
- [Remetić, Slobodan. „O posesivnoj konstrukciji *u+genitiv* lične zamenice na istočnobosanskom terenu”. Južnoslovenski filolog LXIX, 2008: 391–400]
- Реметић, Слободан. „Босански српски говори у свјетлу дијалекатске интерференције (лингвистички и социolingвистички аспект)”. Зборник Матице српске за филологију и лингвистику LII/1, 2009: 149–178.
- [Remetić, Slobodan. „Bosanski srpski govori u svjetlu djialekatske interferencije (lingvistički i sociolingvistički aspekt)”. Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku LII/1, 2009: 149–178]
- Реметић, Слободан. „О употреби предлога *о* у говору источнобосанских Ера” [У:] Ј. Bratulić, G. Čupković, J. Galić (ur.) *Dijalekti, jezična povijest i tradicija: zbornik u čast Josipu Lisicu*. Zadar: Sveučilište u Zadru, Matica hrvatska, Ogranak Matice hrvatske u Zadru, 2020, 611–622.
- [Remetić, Slobodan. „O upotrebi predloga *o* u govoru istočnobosanskih Era”. [U:] J. Bratulić, G. Čupković, J. Galić (ur.) *Dijalekti, jezična povijest i tradicija: zbornik u čast Josipu Lisicu*. Zadar: Sveučilište u Zadru, Matica hrvatska, Ogranak Matice hrvatske u Zadru, 2020, 611–622]
- Реметић, Слободан. „О употреби предлога *ѿо* у говору источнобосанских Ера”. Прилози XLVI/1, 2021: 107–116.
- [Remetić, Slobodan. „O upotrebi predloga *po* u govoru istočnobosanskih Era”. Prilozi XLVI/1, 2021: 107–116]
- Симић, Милорад. „Говор села Обади у босанском Подрињу”. Српски дијалектолошки зборник XXIV, 1978: 1–124.
- [Simić, Milorad. „Govor sela Obadi u bosanskom Podrinju”. Srpski dijalektološki zbornik XXIV, 1978: 1–124]
- Симић, Зоран. Синтакса падежа у говору романијског платоа: метафоризација простора. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2018.
- [Simić, Zoran. *Sintaksa padeža u govoru romanijskog platoa: metaforizacija prostora*. Beograd: Institut za srpski jezik SANU, 2018]
- Тополињска, Зузана. „Дали предлозите претставуваат посебна зборовна група (*pars orationis*)?”. Јужнословенски филолог LXXVI/2, 2020: 9–14.
- [Topolinjska, Zuzana. „Dali predlozite pretstavuvaat posebna zborovna grupa (*par orations*)?”. Južnoslovenski filolog LXXVI/2, 2020: 9–14]
- Halilović, Senahid. „Bosanskohercegovački govori”. [U:] S. Monneslad (ur.) *Jezik u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo – Oslo: Institut za jezik u Sarajevu, Institut za istočnoevropske i orijentalne studije, 2005, 15–61.
- Лексикографски извор
- РСМ – Речник српскохрватског књижевног језика. Том V. Нови Сад: Матица српска, 1973.
- [RMS – Rečnik srpskohrvatskog književnog jezika. Tom V. Novi Sad: Matica srpska, 1973]

Слободан Н. Реметић

К ВОПРОСУ ОБ УПОТРЕБЛЕНИИ ПРЕДЛОГОВ *с*, *са* И *су* В ГОВОРЕ ВОСТОЧНОБОСНИЙСКИХ ЭРОВ

Резюме

В статье рассматривается употребление предлогов *с*, *са* и *су* в говоре восточнобоснийских эров, жителей области, ограниченной реками Дриньяча, Биошница и Кривая и склонами гор Конюх и Романия. Предлог *с/са* употребляется в конструкциях с родительным, творительным и винительным падежами. В родительном падеже, помимо конструкций, характерных для родственных штокавских говоров и даже литературного языка (*Има-л њкога с-нашига краја?*; *Она се подне сунит с клице Коњ*; *Са стране се двори кшинца турају, не озгора* и сл.), привлекает внимание конструкция, возникшая скорее всего путем контаминации конструкций *од*+родительный и *с(а)*+творительный (*Никад није сазно шид је било ш-његә*; *Шид би с вас чидав дан?*; *Шид биде са-свега друга народа нег-биде* и *са-нас* и сл.). Когда речь заходит о творительном падеже, социативное значение реализуется исключительно с предлогом (*Пдем-ја ш-њиме др шидалу*; *Они су ш-њом лубавли* и сл.), в то время как орудие, с помощью которого осуществляется действие, чаще обозначается свободным творительным, хотя нередко встречаются выражения типа *Има вагача* и *с-онм-вагачом све подженә*; *Перемо сује са водом* и т.п. В говоре восточнобоснийских эров нередко употребляется предлог *су* (*Она је остала сунчетверо жеце*; *Сидри је почео сјат, сундвие краве драли*; *Ти имаж грбље сундвие сирәне куће* и сл.).

Ключевые слова: восточнобоснийские эры, конструкция с родительным, конструкция с винительным, конструкция с творительным, контаминация конструкций *с(а)* + творительный и *од* + родительный, предлог *су*.

